

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA PREVENTIVA (CONTROL ARQUEOLÒGIC) A
L'AVINGUDA DE LA DIAGONAL 652-656
DISTRICTE DE LES CORTS (BARCELONA, BARCELONÈS).

Data de la intervenció / Núm. Exp DGPC:
Del 26 de juny al 26 de juliol de 2019 / 25.042
CODI: 070/19

Arqueòleg Director:

MIRIAM ESQUÉ BALLESTA

Barcelona, Setembre de 2019

FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Avinguda de La Diagonal 652-656
UBICACIÓ	Districte de Ciutat Vella Barcelona (Barcelonès).
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ETRS 89 (UB/ICGC)	X: 427356.5 Y: 4582395.0 Z: 63.70 m.s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana.
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre.
CLASSE D'ACTIVITAT	Control arqueològic.
DATES D'INTERVENCIÓ	Del 26 de Juny al 26 de Juliol de 2019
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Miriam Esqué Ballesta

INDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA	5
2.1. El Barcelonès	5
2.2. La ciutat de Barcelona	6
3. ANTECEDENTS HISTÒRICS I ARQUEOLÒGICS	8
3.1. La ciutat de Barcelona	8
3.2. El barri de les Corts.....	11
3.3. Intervencions arqueològiques a la zona	15
4. METODOLOGIA	17
5. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS	18
6. CONCLUSIONS.....	19
7. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA.....	20
8. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES.....	31
9. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA.....	32
10. BIBLIOGRAFIA.....	33

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

1. INTRODUCCIÓ

Amb motiu les obres de reforma i ampliació del tram de vorera, comprès entre els núm. 652-56 de l'Avinguda Diagonal a la seva banda de muntanya, per part de l'empresa COPCISA, s'ha dut a terme durant els dies 26 de Juny al 26 de Juliol 2019, el control arqueològic preventiu del qual és objecte aquesta memòria.

Donada la importància arqueològica i històrica d'aquesta zona dins la ciutat de Barcelona, es va prendre la decisió d'efectuar un control arqueològic a càrrec de l'empresa ATICS S.L., sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Miriam Esqué Ballesta, amb l'objectiu de detectar, documentar i així realitzar un estudi de les possibles restes conservades al subsòl, amb el corresponent recull de la informació històrica necessària per tal d'ampliar els coneixements vigents de la ciutat sobre èpoques anteriors i finalment, l'avaluació de les restes que podrien quedar afectades per les obres.

2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA

2.1. El Barcelonès

Comarca de Catalunya, la capital de la qual és Barcelona. Es tracta de la comarca més poblada i industrialitzada del principat. Limita al nord amb el Vallès Occidental i Oriental; a l'est amb el Maresme i la Mediterrània, i per l'oest i el sud amb el Baix Llobregat.

La seva geografia està marcada per la plana de l'àrea metropolitana o Pla de Barcelona, la serralada de Collserola i els rius Llobregat i Besòs.

El Pla de Barcelona és una de les unitats morfològiques que configuren el territori, anomenat Barcelonès, que s'estén des de la costa mediterrània a la Serralada Litoral, concretament entre el tram de la serra de Collserola i els estrets de Martorell i de Montcada, però on els rius Llobregat i Besòs respectivament van sortir a la mar amb la formació dels seus deltes. D'aquesta manera el territori presenta dos elements morfològics clars: la serra de Collserola i la plana.

La Serra de Collserola, horst compost per granits i esquists, presenta unes altituds molt moderades, entre els 300 i 500 metres, destacant el Tibidabo que arriba als 512m. Al nord, aquesta carena comença sobre el riu Besòs amb el turó de Manyoses (2102m) i al sud-oest destaca el puig de Sant Pere Màrtir com a darrera elevació (399m). La carena presenta diversos passos de muntanya que possiblement han servit de vies de comunicació al llarg de la història.

El Pla de Barcelona es troba obert al mar i limitat per la Serralada Litoral i al sud per la falla que segueix des del Garraf i el turó de Montjuïc (que és el punt més elevat, 173m) fins al turó de Montgat, més enllà del Besòs. Aquesta falla és visible a través de l'esglaó, d'uns vint metres, que sembla separar l'eixample de la ciutat vella i que es documenta en la morfologia urbana : la baixada de Jonqueres, la Via Laietana i els carrers de les Moles, d'Astruc i de Jovellanos.

La plana està formada per la conjunció de dos deltes, el del Llobregat i el del Besòs, que a causa de l'acumulació de detritus quaternaris i sorrals a la línia costanera, han acabat formant un conjunt identificable per la uniformitat urbana.

En aquesta plana es distingeixen petits turons arran de mar que tenen el seu origen en els plegaments de dipòsits marins del miocè i el pliocè. És en el cas de la muntanya de Montjuïc, del turó dels Ollers, i ja dins la ciutat del sector dels carrers d'Escudellers i Nou de Sant Francesc, i de les Falzies on es localitza l'antiga Llotja i del Tàber, on s'assentava

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

la ciutat romana. Des de l'època romana el constant progrés de la línia de costa degut a l'aportació dels arrossegaments del Besòs i al corrent marí tangencial a la costa que aporta terres del Maresme, van contribuir al rebliment d'estanys i aiguamolls i van anar encerclant aquests turons, passant a formar part de la terra ferma.

Aquests materials s'acumularen darrere l'escullera feta per a protegir el nou port i que arribaren a formar l'emplaçament de l'actual Barceloneta. Finalment, l'acció dels corrents de la mar, arrossegant els materials detrítics, terraplenant badies i albuferes, ha ajudat a conferir a la costa del Pla de Barcelona el seu aspecte rectilini, sense entrants ni accidents notables.

Geològicament hi ha una unitat quaternària (pleistocè i holocè) que en cobreix una de terciària. D'època quaternària a l'holocè és on es localitza l'activitat antròpica, es registren nivells d'argila, sorres i graves d'origen torrencial i col·luvial, a part dels estrats superiors que és on es registrava la major presència de restes arqueològiques d'època contemporània i moderna.

2.2. La ciutat de Barcelona

Barcelona està situada a la costa mediterrània, en el lloc anomenat Pla de Barcelona, comprès entre els rius Besòs i Llobregat, al nord es troba la serra de Collserola, on hi ha el Tibidabo, que és el cim més alt (542 metres). La serralada de Sant Mateu a llevant i el massís de Garraf a ponent fan que les entrades fàcils al pla d'al·luvió, sobre el qual reposa la ciutat, siguin els passos fluvials del Besòs i el Llobregat.

Les òptimes condicions climàtiques i estratègiques de la ciutat han afavorit al llarg del temps el seu desenvolupament que, amb Montjuïc vora el mar, ha facilitat la defensa del seu litoral. Els seus orígens es situen en el petit pujol del Tàber, però ben aviat els límits s'anaren expandint pel pla, on només s'aixequen, cap al nord, els turons de Monterols, el Putget, la Creueta, el Carmel, la Muntanya Pelada i el Turó de la Peira.

Des del punt de vista urbanístic la ciutat de Barcelona consta de diverses àrees organitzades en districtes. La zona que ens ocupa es troba situada en el districte de Ciutat Vella. Aquest espai inclou, d'una banda, un nucli central anomenat barri gòtic que correspon a la primitiva ciutat romana i, de l'altra, un seguit de raval·ls situats al seu voltant que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves foren conegudes amb els noms de les esglésies que els

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

centralitzaven: del Pi, de Santa Anna, de Sant Pere, de la Mercè i de Santa Maria del Mar. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, varen començar a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

3. ANTECEDENTS HISTÒRICS I ARQUEOLÒGICS

3.1. La ciutat de Barcelona

La història de la ciutat de Barcelona sembla que arrenca d'un primitiu poblat ibèric, situat al promontori de Montjuïc. Ja des d'època romana la ciutat esdevé un centre de gran importància, la ciutat de **Barcino**, situada al cim del mont Tàber, geològicament un paleorelleu exhumat en retrocedir gradualment el turó Barcelona, on actualment hi ha la Plaça Sant Jaume i la Catedral. Fou sobre aquest turó on s'ubicà la ciutat romana en època d'August, i la Plaça Sant Jaume respon a la probable ubicació del fòrum de la ciutat.

Els orígens de la ciutat de Barcelona se situen al Mont Tàber, molt a prop del mar i dominat al sud pel promontori de Montjuïc, que facilita la defensa del seu litoral. Ben aviat, però, els límits s'anaren expandint pel pla, on només s'aixequen, cap al nord, els turons de Monterols, el Putget, la Creueta, el Carmel, la Muntanya Pelada i el turó de la Peira.

L'origen de la ciutat de Barcelona s'ha de situar a la colònia **Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino** fundada de nova planta per August al s.I aC. La ciutat emmurallada, amb un perímetre clar, presenta una planta octogonal amb una trama a partir de dos grans eixos, el *cardo maximus* i el *decumanus maximus*. Aquests dos eixos donaven la pauta a la resta de la xarxa de carrers rectilinis amb illes regulars, confluint en un espai obert central, el fòrum, on s'ubica l'actual plaça Sant Jaume.

Com a conseqüència de l'augment de població que es produeix ja des de començament del s. IX, s'urbanitzà una part del territori que ocupava fora del recinte de les muralles romanes, i per tal de protegir aquests nous nuclis de població anomenats vila noves al voltant de centres d'ordre econòmic o religiós.

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

Barcelona a l'any 1000, segons Philip Banks (Catalunya Romànica Vol. XX)

A principis del s. XII la gran expansió demogràfica provocà la creació i creixement d'aquests nuclis poblacionals i de molts obradors al voltant de les muralles, aquest creixement de la ciutat fora de l'antic recinte murari romà serà el responsable de la construcció d'un nou sistema defensiu. Les dades més antigues sobre el començament de les obres d'aquesta nova estructura defensiva fan referència a 1285, però les darreres investigacions i actuacions arqueològiques no han pogut localitzar fins al moment evidències materials ni estructurals per a aquesta cronologia.

Barcelona a l'any 1200 segons Philip Banks (Catalunya Romànica Vol. XX)

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

Amb la Guerra de Successió i la capitulació de Barcelona l'11 de Setembre de 1714 s'enderrocarà part de la muralla de llevant i de marina junt amb l'arrasament del barri de la Ribera per construir la ciutadella que perdurarà fins el 1870. Entre el 1848 i el 1856 s'enderrocarà la fortificació de la Rambla que esdevindrà un passeig.

Des del punt de vista urbanístic, podem diferenciar tres zones dins la ciutat. Prop del mar i dominat al sud pel gran promontori de Montjuïc hi ha el nucli antic, que resta emmurallat fins la desaparició de les muralles, a mitjans del segle XIX. Aquest espai inclou d'una banda, un nucli central conegut com a barri gòtic que correspon a la primitiva ciutat romana. Al seu voltant hi trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de Sant Pere, de Santa Maria del Mar i de la Mercè. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, començaren a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins el tercer recinte fortificat de la ciutat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

En segon lloc tenim tot un seguit de pobles que neixen entorn de la ciutat, i que n'acabaran formant part a finals del segle XIX. Per últim hi trobem l'Eixample, una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX, seguint el Pla d'Ildefons Cerdà, quan ja s'havien enderrocat les muralles que impedièn el creixement urbanístic de Barcelona.

Durant el segon quart del s. XIX i degut al enorme creixement demogràfic que pateix Barcelona en estreta relació al procés d'industrialització –sector tèxtil- comencen a sorgir nuclis de poblament importants a l'entorn directe que exigien l'enderrocament d'unes muralles que ara feien impossible el desenvolupament normal de l'urbanisme i dels serveis de la ciutat. La pressió popular feu que durant la revolució de Juliol de 1854 s'iniciés l'enderroc i que posteriorment fos acceptat pel govern central, fins al punt que el 12 d'Octubre del mateix any, fos aquest govern el que es fes càrrec de les despeses que fins aquell moment havien estat a compte de l'Ajuntament de Barcelona.

Un cop desnonada la muralla es procedí a la construcció de la nova Barcelona dissenyada per Ildefons Cerdà: l'Eixample.

3.2. El barri de les Corts.

En el món romà, la relació entre la ciutat i el camp és més directa que en altres èpoques, fins al punt que l'estructura de la propietat agrícola i de la divisió de parcel·les és la prolongació dels eixos marcats pels dos carrers principals de la ciutat. Tot prenent la ciutat com a centre, les vies principals que la travessen són el *cardus* i el *decumanus*. L'una s'adreça vers Sant Cugat, i l'altra, que podem identificar amb la via Augusta, tot prenent forma d'arc, entrava a la ciutat des del Besòs i es dirigia vers el Llobregat. Però altres vies secundàries creuaven el Pla. Una d'aquestes fou la Travessera, l'estructura de la qual s'ha perpetuat en les actuals travesseres de les Corts i Gràcia. Es tracta segurament d'un camí preromà que es trobava amb la via Augusta i es dirigia cap als rius, i que en època medieval rebé altres denominacions com "via francisca" o "via Mulnera" en el seu pas a l'alçada de les Corts.

Si tota la fèrtil zona de conreus del Pla era creuada per un camí del Llobregat al Besòs, a banda i banda d'aquesta via havien de trobar-se importants establiments agrícoles, però els testimonis localitzats s'allunyen d'aquest camí principal. Els establiments documentats ben bé podien haver estat llocs de repòs o estiueig de propietaris de la urbs, però la seva funció primordial fou el conreu de cereals i el de la vinya, productes per al consum de la ciutat i, en el cas del vi, també exportables.

No hem d'oblidar un altre vial que, partint de la porta oest de la muralla, es dirigia cap el nucli de les Corts. És la carretera antiga, Travessera Vella, que en el tram final coincideix amb l'actual carrer Marquès de Sentmenat, i que des de la porta de Tallers o de la de Sant Antoni, comunicava la ciutat amb les Corts. Es tractaria d'una drecera per anar de Barcelona a Martorell, després de coincidir amb la Travessera en el tram on desembocava la via Augusta, vers Collblanc. Aquí s'hi bastiren casals i masies durant l'edat mitjana, però no comptem amb troballes arqueològiques que ens demostrin la presència d'hàbitat romà.

Per últim, una tercera via limitaria el terme de les Corts per la seva banda nord, la *strata superiore*, via local que no travessava terrenys planers, per la qual cosa no tenia el caràcter de carretera sòlidament construïda segons les normes oficials romanes, però que es perpetuarà durant l'edat mitjana per unir les parròquies que s'hi establiren, des d'Horta fins a Sarrià, i serà coneguda posteriorment per la carretera dels Fogars.

Durant els primers segles de l'edat mitjana, Barcelona fou capital dels visigots durant un curt temps, i perdurà posteriorment davant de l'invasor islàmic mitjançant capitulació. La vida al Pla no degué canviar massa, tot perpetuant-se el tipus d'hàbitat dispers, alhora de nucli de població i de producció. No comptem, però, amb testimonis d'aquest període. Serà uns segles més tard, quan les circumstàncies polítiques estimularan la construcció de torres, de les quals s'han conservat vestigis a les Corts.

Així, es bastiren, entre final del segle X i començament del segle XI, torres de defensa erigides per particulars desitjosos de procurar-se la protecció que no podien rebre de les autoritats públiques, tot responent els atacs que el cabdill àrab al-Mansur dirigí vers la ciutat l'any 985, i que en causà una quasi destrucció.

Les torres del Pla pretenien ser un lloc de guaita i defensa, ja que les muralles de la ciutat quedaven molt allunyades. Són el testimoni d'un hàbitat dispers de tipus rural. Tota Catalunya n'era plena, en les seves diferents formes, quadrangulars i posteriorment rodones, estratègicament molt superiors, i podien estar adossades a les cases o separades. Actualment, tenim l'exemple en peu de la torre Rodona de les Corts, al carrer Dr. Salvador Cardenal.

Les primeres referències al lloc de les Corts les trobem en un document de l'any 1066 copiat al cartulari de Sant Cugat del Vallès. L'etimologia d'aquest topònim ens remet a la paraula llatina "cohors-cohortis". Molt utilitzada en documents del segle X i XI, la trobem designant diferents llocs a França i Catalunya, i deu ser traduïda com domini rural o casa de camp, es a dir, "masia". Així doncs, la realitat agrícola de les Corts es testimonia des dels primers temps documentals d'una forma evident, i designava aquest indret del Pla de Barcelona, caracteritzat per l'hàbitat rural dispers, les masies que fins fa pocs anys s'escampaven pel terme; el nucli de la població, amb carrers i cases, característic dels pobles nascuts al voltant d'una església, es formarà posteriorment.

El territori de les Corts comprenia tot un seguit d'establiments rurals dispersos que, en els seus orígens, havien estat petites explotacions familiars propietat dels pagesos que

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

les treballaven. Amb el temps, aquestes propietats es van anar concentrant en mans dels senyors feudals, el principal dels quals va ser la catedral de Barcelona.

Les Corts oferia algunes singularitats respecte dels pobles del pla de Barcelona: d'una banda depenia directament de la batllia reial de Barcelona, que disposava d'un batlle local a les Corts encarregat d'administrar justícia civil i criminal; d'una altra mantenia les franqueses, segons les quals els seus habitants no havien de pagar impostos per entrar i vendre vi i cereals a Barcelona. Malgrat això, les Corts no tenia parròquia pròpia; juntament amb la vila de Sarrià, formava part de Sant Vicenç de Sarrià, al consell de la qual disposava, però, de representants diferenciats.

La doble dependència, civil i eclesiàstica, perdurarà fins al Decret de Nova Planta (1716), a partir del qual les Corts va participar amb un representant dins del consell de la vila de Sarrià. Tanmateix, el canvi més significatiu no es produirà fins que no es converteix en municipi independent; el 1823, en un primer intent, i el 1836 de forma definitiva. Aquesta independència acabarà el 1897 amb l'annexió a Barcelona. Les Corts no aconseguí parròquia fins ben entrat, però, el segle XIX.

El districte i barri de les Corts, tenen l'origen en el municipi antic del mateix nom agregat a Barcelona al 1897, el qual es trobava ubicat a la part occidental del pla de Barcelona, originat al voltant de les masies que s'anaven concentrant a redós de les torrenteres que menaven de Collserola, una zona rural amb terra fèrtil que ocupava aproximadament el territori entre la riera de Magòria i la riera Blanca. El barri de les Corts és la zona més central del districte del mateix nom el qual està format pels barris de Les Corts, Pedralbes y la Maternitat i Sant Ramon.

Hi ha indicis d'ocupació humana en aquesta àrea que es remunten a les èpoques ibèrica i romana. L'existència d'algunes vil·les romanes al territori on avui dia s'estén el districte de les Corts, com la de Can Batllori, que pren el nom del mas homònim, evidencien una llarga tradició rural a la zona.

Durant l'edat mitjana, alguns masos es van fortificar, com és el cas de la masia Torre Rodona, conservada actualment la qual pren el nom de la torre de defensa que s'hi va afegir a finals del segle X.

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

Els habitants de les Corts —des de l'època carolíngia, fins al segle IX— gaudien dels privilegis de les franqueses reconeguts per una sentència de Jaume I, l'any 1274. La delimitació del districte actual es correspon força amb la dels terrenys francs que es van instaurar en època medieval, aleshores regits directament pel comte rei per tal d'afavorir-ne el desenvolupament. Justament aquesta situació administrativa en què no intervenia cap poder local és la que va afavorir que es triés aquest espai per ubicar-hi el Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes.

El Decret de Nova Planta de 1716 va significar la pèrdua, entre d'altres, del privilegi de les franqueses i en conseqüència, i durant els difícils anys posteriors a la guerra de Successió (1701-1713 / 1715), alguns propietaris es van veure obligats a l'establiment emfitèutic de les terres de la seva propietat, i van iniciar així, un procés segregacionista que ja no s'aturaria. La constitució de Cadis i la creació de la parròquia de la Mare de Déu del Remei van permetre la creació d'una nova unitat municipal plena el 1832, que es va annexionar a Barcelona el 1897.

El barri combina edificacions d'origen medieval i dels segles XVIII i XIX, juntament amb les de nova construcció.

- Can Batllori.

Mas ubicat entre el torrent de Can Llobet, d'en Feu o del Malconsell i la riera de de Magòria. Can Batllori fou el renom amb que es coneix des del segle XVII, regentat per la família del mateix cognom, i conegut com a Mas Santjust a inicis del segle XIX, on es descriu que la casa era envoltada per 14 mujades de terra, a més d'un cabal d'aigua de nou plomes..

Bastit sobre l'antiga vil·la romana de les Corts, el qual va ésser enderrocat al 1983.

- Can Feu / Torre d'en Feu

Masia situada en el terreny comprès entre l'avinguda Diagonal, avinguda Carles III i carrer Numància, actualment enderrocada. Constava d'un edifici de planta rectangular amb planta, pis i golfes; coberta amb una teulada de dues vessants i caiguda d'aigües sobre la façana principal. La distribució de la façana principal es feia a partir d'una porta centrada adovellada d'arc de mig punt, i sobre l'arcada l'escut de pedra dels darrers propietaris, els Llançà de Barcelona, als quals corresponia camp d'argent amb lleó rampant coronat

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

d'or i armat de sabre. La finca inicialment era propietat de la família Feu durant el segle XVII, successors dels Pedralbes; a mitjà segle XVIII passà a mans d'una branca de la família Llançà, successors legítims dels Feu.

3.3. Intervencions arqueològiques a la zona

Les dades arqueològiques demostren la presència de l'home al Pla des del Neolític, encara que tenim testimonis del Paleolític Inferior tot tocant el riu Llobregat. Mentre que en un primer moment l'home escull per viure coves o petits recers de les elevacions del Pla, la transformació d'aquest en agricultor comportà l'abandó d'aquelles zones i l'elecció d'establiments no tan sols ben protegits sinó també favorables al conreu per la riquesa de la terra i per l'abundància de l'aigua. Comptem amb algunes troballes que testimonien la presència de l'home a les Corts des del Neolític. L'any 1954 es trobà casualment una destrua neolítica de basalt d'uns 17 cm al carrer Jordi Girona, que pertany a un primitiu camí que travessaria el pla i que posteriorment es coneixeria com *strata superiore*. També, casualment, a les Corts, en construir uns refugis durant la Guerra Civil, es trobaren uns vasos neolítics que es conserven al Museu Arqueològic de Barcelona. Fou en aquest mateix enclavament, a can Batllori, on s'excavaren l'estiu de 1970, en un camp de conreu, les restes de tres sitges d'època ibèrica, que formarien part segurament, d'un gran camp d'aquests dipòsits. El material permeté donar una cronologia tardana que arriba fins el segle I aC., però la importància d'aquest camp de sitges està en el fet d'ésser el primer testimoni del caràcter agrícola de les Corts.

L'any 1959 la Companyia d'Aigües descobrí de forma casual, a la banda nord de la Travessera, entre els carrers de Joan Güell i Galileu, una necròpolis romana que, per la distància a Barcelona no podia considerar-se barcelonina, i provava la presència d'un establiment rural estable a les Corts. La necròpolis no devia ser excessivament gran, donada la poca densitat de les tombes. Aquestes estaven cobertes per *tegulae* disposades a una o dues vessants, o inclòs excavades al terra, però el més important de les tombes en *tegulae* descobertes foren les peces de l'ofrena funerària, entre les quals assenyalem dues llànties i un vas de ceràmica coríntia amb decoració a motlle, datat al segle II dC.

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

Una altra troballa arqueològica important es féu a Can Batllori, on ja havien estat trobades les sitges ibèriques. Es localitzaren les restes d'una vil·la romana, descoberta perquè era a la vista la secció perpendicular de dos murs, i la d'un paviment que fou destruït en rebaixar el camp. L'excavació portà el descobriment de les restes d'un *caldarium*, amb fragments de les columnes de l'hipocaust i annexa, una habitació sense paviment. També es localitzaren uns dolia i unes sepultures. Ara ja podia demostrar-se la continuïtat de l'hàbitat rural.

- Can Batllori. Piera, Llibert. (1962). Es localitzen estructures excavades en el terreny tipus sitja, de les quals es recuperen materials que daten l'amortització de les mateixes cap al segle I aC. Dins el solar es recuperen diversos materials escampats de forma superficial, així com una pedra de molí, restes de materials ibèrics i romans.

- Vil·la romana situada a l'illa de cases entre el carrer Numància, Caravel·la la Niña, carrer Nao Sta. Maria i l'avinguda Diagonal.(1970).

Àmbit dels camps de conreu del Mas de Can Batllori, es realitza una intervenció on es documenten estructures relacionades amb un hàbitat rural.

- Vil·la romana situada a l'illa de cases entre el carrer Numància, Caravel·la la Niña, carrer Nao Sta. Maria i l'avinguda Diagonal.(1981).

Àmbit dels camps de conreu del Mas de Can Batllori, es realitza una intervenció arqueològica preventiva motivada per la construcció de nous habitatges. Es documenten *in situ* 12 estructures d'emmagatzematge tipus *dolium*, amb les restes de les dues últimes filades d'estructures muraries corresponents a habitacions o dependències d'un habitatge d'època romana. Les quals juntament amb les estructures documentades al 1970 defineixen un magatzem d'un àmbit rural.

4. METODOLOGIA

Per tal d'aconseguir els objectiu marcats, cal seguir una metodologia sistemàtica i adequada. La que s'ha realitzat en aquesta intervenció s'inspira en el mètode de registre utilitzat per E.C.Harris i per A.Carandini (Harris, 1975, 1977, 1979; Carandini 1977, 1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen (tant els que es conserven en alçat com els que es descobreixen en el subsòl), realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d' "Unitat Estratigràfica" (u.e.) que individualitza els uns dels altres. Cada u.e. es registra en una fitxa on s'indica: la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, la situació en les plantes i seccions i la posició física respecte a la resta d'unitats estratigràfiques amb les quals es relaciona. Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic, compost per plantes i seccions i el material fotogràfic imprescindible per a la constància visual dels treballs realitzats.

La principal raó de ser de l'arqueologia urbana és l'estudi de l'evolució històrica de la ciutat on es realitzi, allò que ha impulsat i ha provocat canvis en el territori, tant en l'àmbit geomorfològic com urbanístic, històric, organitzatiu i social, fins a esdevenir el fet concret del moment actual.

En el cas que en qualsevol intervenció es trobés algun tipus de material ceràmic, s'ha de recollir i separar diferenciant els materials que han sortit als diversos estrats arqueològics, i ajuden a donar una datació tant dels mateixos estrats com de les estructures que s'hi poden trobar relacionades.

Inicialment aquest material s'ha de rentar i seguidament se li atorga una sigla depenent de cada excavació, per tal de facilitar el seu inventari i precisar al màxim la informació recollida en les respectives memòries o informes arqueològics.

De la mateixa manera s'actua en el cas de documentar altres materials com el bronze, ferro, vidre, ossos, etc....

5. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

Arran de les obres d'ampliació de la vorera de mar de l'Avinguda Diagonal al punt entre els nùms. 652-656, s'ha dut a terme el control arqueològic preventiu del qual és objecte aquesta memòria.

Les obres es van iniciar amb el desmuntatge de l'estructura d'una bassa obrada en formigó ubicada al centre del solar, sense cap altre afectació o rebaix de terreny.

L'àmbit d'actuació es trobava situat a la banda sud de l'espai, delimitat al sud per la vorera de muntanya, amb unes mides totals de 72m de llarg per 10m d'ample (àrea aprox. 670m²), assolint una profunditat màxima de -46cm respecte la cota de superfície actual. Les actuacions de moviments de terres i excavació es van dur a terme mitjançant una màquina excavadora de grans dimensions tipus giratòria.

Un cop efectuat el rebaix generalitzat de l'àmbit, es van dur a terme les tasques de construcció de 5 parterres, els quals requerien de la realització d'unes rases perimetrals amb unes mides de 10,50m per 4m, i un últim parterre de 12,30m per 4m assolint tots una profunditat màxima de -1,05m a partir de la cota de carrer actual. Un cop realitzades les rases, destinades a la creació d'unes caixes a mode de fonamentació dels esmentats parterres, es realitzà el buidat intern de l'espai delimitat per aquestes rases, amb una cota màxima assolida de les mateixes característiques de les rases perimetrals (-1.05m a partir de la cota de carrer actual).

Al llarg de totes les actuacions, no es documenta cap tipus d'estructura, els nivells estratigràfics documentats únicament estan formats per una capa superficial de terra vegetal UE001, i una segona capa d'argiles de color vermell, amb algunes pedres, de consistència mitjana UE002, la qual sembla una capa de formació artificial com a anivellament del terreny de forma industrial, al llarg de les diverses intervencions urbanístiques realitzades a la zona al llarg dels anys.

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

6. CONCLUSIONS

Els resultats del control arqueològic de les tasques corresponents al projecte obres de reforma i ampliació del tram de vorera, comprès entre els núm. 652-56 de l'Avinguda Diagonal a la seva banda de muntanya, han estat **negatiu**.

Un dels elements que més ha condicionat el volum de dades obtingut ha estat les reduïdes dimensions de l'espai on s'han dut a terme les actuacions, així com la cota màxima assolida.

7. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

1. Extracció de la bassa.

2. Inici de les tasques de rabix de terres a l'àmbit d'actuació.

3. Inici de les tasques de rabix de terres a l'àmbit d'actuació.

4. Màquina realitzant els rebaixos dins l'àmbit d'actuació.

5. Màquina realitzant els rebaixos dins l'àmbit d'actuació.

6. Vista de l'àmbit d'actuació rebaixat a la cota requerida, orientació nord-est.

7. Màquina realitzant els rebaixos dins l'àmbit d'actuació.

8. Vista de l'àmbit d'actuació amb la presència de diferents fonaments de formigó pertanyents a serveis de reg i manteniment de la bassa anterior.

9. Vista nord de l'àmbit d'actuació.

10. Àmbit d'actuació un cop assolida la cota, orientació nord-est.

11. Tasques de rebaix a l'angle oest de l'àmbit d'actuació.

12. Tasques de rebaix a l'angle oest de l'àmbit d'actuació.

13. Àmbit d'actuació un cop assolida la cota requerida pels rebaixos.

14. Àmbit d'actuació un cop assolida la cota requerida pels rebaixos.

15. Tasques de compactació del terreny un cop assolida la cota màxima dels rebaixos.

16. Àmbit d'actuació un cop assolida la cota requerida pels rebaixos, compactació del terreny.

17. Plantejament de les rases perimetrals destinades als paretres 1-5.

18. Inici de l'obertura de les rases perimetrals pertnynets al parterre nº2.

19. Vista de les rases perimetrals un cop assolida la cota requerida per a les mateixes.

20. Màquina realitzant rases perimetrals dels parterres.

21. Buidat intern del parterre 2.

22. Buidat intern del parterre 2.

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

8. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 001	
Sector: Avinguda Diagonal 652-656		Fase:	Cronologia: s. XX	
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Capa vegetal., Potència 40cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	002	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 002	
Sector: Avinguda Diagonal 652-656		Fase:	Cronologia: s. XX	
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Argiles de color vermellós, amb nòduls de calç i algunes pedres. Potència mínima 60cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	001
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

9. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

426750

427000

427250

427500

427750

428000

4583055

4582805

4582555

4582305

4582055

4581805

Àmbit d'intervenció

NOM DEL PROJECTE

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A L'AVINGUDA DIAGONAL, 652-656.

CODI:070/19

MUNICIPI

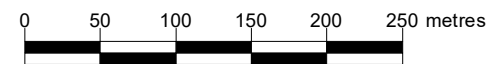
BARCELONA

DISTRICTE

LES CORTS

LLEGGENDA

Escala 1:5.000
originals DIN-A3

BASE CARTOGRÀFICA: ICC www.icc.cat
PROJECCIÓ UTM FUS 31N / ETRS 89

PLÀNOL NÚM.: 1

426750

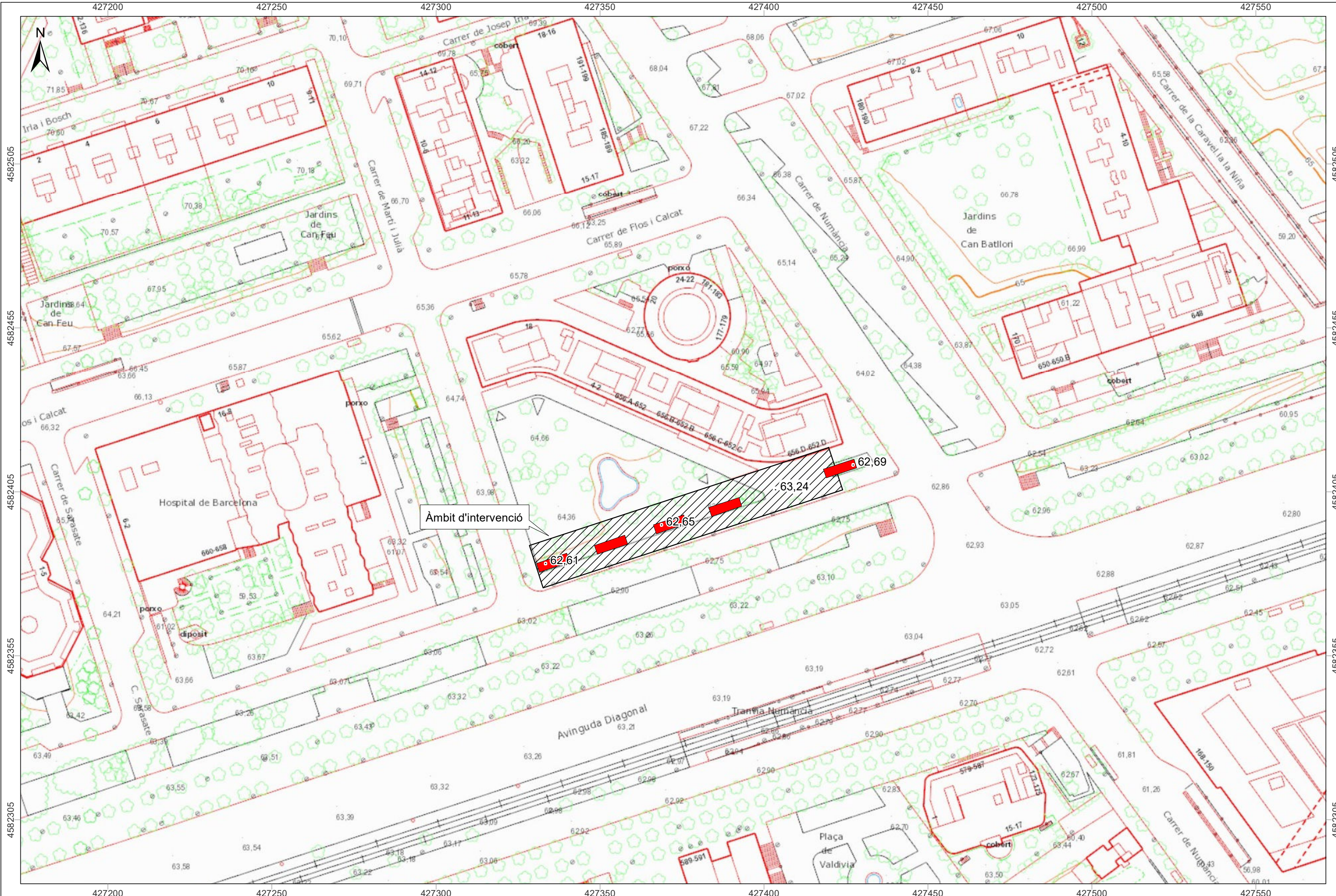
427000

427250

427500

427750

428000

10. BIBLIOGRAFIA

A. A. V. V. (1993): *Congrés d' història de Barcelona. La ciutat i el seu territori, dos mil anys d'història*. Barcelona, 20, 21, 22 d'octubre de 1993. Volum I. Ponències i Comunicacions.

A. A. V. V. (1995): *Història de Barcelona*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

-Vol.1 (1991): *Estructura urbana de la ciutat romana*.

-Vol.2 (1992): *La formació de la Barcelona medieval*.

-Vol.3 (1992): *La ciutat consolidada (segles XIV-XV)*.

-Vol.4 (1992): *Barcelona dins la Catalunya moderna (segles XVI-XVII)*.

-Vol.5 (1993): El desplegament de la ciutat manufacturera (1714-1833).

-Vol.6 (1995): La ciutat industrial (1833-1897).

A. A. V. V. (2002): *Diccionari d'arqueologia*. TERM CAT.

A. A. V. V. : *Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2008-17* MUHBA- Museu d'Història de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Institut de Cultura

A. A. V. V. (1984) "Gran Geografia Comarcal de Catalunya: El Barcelonès i el Baix Llobregat". Tom 8. Ed. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

CARRERAS CANDI, F. (1916): *Geografia general de Catalunya. La ciutat de Barcelona*. Barcelona.

CARRERAS CANDI, F. (1982): *Gran geografia comarcal de Catalunya*. Vol VIII Barcelonès i Baix Llobregat.

DURAN I SAMPERE. *Barcelona i la seva història I. La formació d'una gran ciutat*. Ed. Curial. BCN 1972.

DURAN I SAMPERE. *Barcelona i la seva història III. L'art i la cultura*. Ed. Curial. BCN 1975.

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts - Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.

FLORENSE FERRER, A. (1962): "Evolución de Barcelona en la Baja Edad Media".

Cuadernos de arqueología e historia de la ciudad, III. Barcelona.

GALERA, M.; ROCA, F.; TARRAGÓ, S. (1982): *Atlas de Barcelona.* Barcelona.

GRANADOS, O. (1982): " El pla de Barcelona i la seva Història" a *Actes del 1 Congrés d'Història del Pla de Barcelona.* Institut Municipal d'Història. Barcelona.

HARRIS, E.C (1979) .; *Principios de estratigrafía arqueológica.* Ed. Crítica. Barcelona.

HURTADO, V.; MESTRE, J.; MISERACHS, T. (1998): *Atlas d'Història de Catalunya.* Barcelona.

PALET MARTÍNEZ, J.M. (1994): Estudi territorial del Pla de Barcelona. *Estudis i memòries d'arqueologia de Barcelona, 1.* Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

PI i ARIMON, A. (1854): *Barcelona antigua y moderna,* Volum I. Barcelona.

PLADEVALL, A. (1982): "Barcelona i el Barcelonès" a *Gran geografia comarcal de Catalunya. El Barcelonès i el Baix Llobregat.* Volum 8. Obra dirigida per J. Carreras i Martí. Barcelona. Pàg.11-14.

SOBREQUÉS, J. (1992): *Història de Barcelona. Vol. IV. Segles XIV-XV.* Barcelona.

SOBREQUÉS, J. (1992): *Història de Barcelona. Vol. V. Segles XVI-XVII.* Barcelona.

Pàgines Web.

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/>

<http://www.bcn.cat/guia/bcnpicc.html>

<http://www.icc.es/>

<https://caminantambalahistoria.wordpress.com/rutes-proposades-per-la-ciutat/les-corts-el-barri-dels-masos/>

<https://ajuntament.barcelona.cat/lescorts/ca/coneixeu-el-districte/la-historia/sobre-la-historia-de-les-corts>

Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Diagonal 652-656 (Les Corts -
Barcelona) Codi 070/19. Juliol'19.